

בנק הפועלים

דוח על הסיכונים -
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2021

תוכן העניינים

8	א. מבוא
8	א.1. מידע צופה פני עתיד
8	א.2. הצהרה על הגילוי
9	ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
9	ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים
10	ב.2. הערכת הסיכונים וניהולם
11	ב.3. חומרת גורמי סיכון
12	ב.4. סיכונים מובילים ומתפתחים
13	ב.5. השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה
14	ב.6. הפסקת פרסום ריביות הליבור
15	ב.7. סקירת נכסי סיכון משוקללים
16	ג. הון ומינוף
16	ג.1. הרכב ההון
18	ג.2. הלימות ההון
20	ג.3. יחס מינוף
22	ד. סיכון אשראי
23	ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי
27	ד.2. חשיפות לסיכוני אשראי
32	ד.3. מידע נוסף על חשיפות לסיכוני אשראי
37	ד.4. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
41	ה. סיכוני אשראי של צד נגדי
42	ו. סיכון שוק
42	ו.1. סיכון שוק בתיק למסחר
43	ו.2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי
46	ו.3. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה
46	ז. סיכון נזילות
51	ח. סיכון תפעולי
51	ט. סיכון ציות
52	י. סיכון משפטי
52	יא. סיכון מוניטין
52	יב. סיכון רגולציה
53	יג. סיכון כלכלי
53	יד. סיכון אסטרטגי
53	טו. סיכון סביבתי
53	טז. סיכון מודל

רשימת הטבלאות

יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים

- 9 לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים
11 לוח ב-2: חומרת גורמי הסיכון
15 לוח ב-3: סקירת נכסי סיכון משוקללים

הון ומינוף

- 16 לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי
20 לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
21 לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף

סיכון אשראי

- 24 לוח ד-1: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים, במסגרת ההתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי
25 לוח ד-2: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה
25 לוח ד-3: מדדי סיכון אשראי
26 לוח ד-4: איכות האשראי של חשיפות אשראי
27 לוח ד-5: פירוט החשיפות לפי ענפי משק
31 לוח ד-6: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
32 לוח ד-7: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
33 לוח ד-8: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
34 לוח ד-9: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים
34 לוח ד-10: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
35 לוח ד-11: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
36 לוח ד-12: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
37 לוח ד-13: טבלת הפחתת סיכון אשראי
38 לוח ד-14: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

סיכויי אשראי של צד נגדי

- 41 לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית
41 לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי

סיכון שוק

- 42 לוח ו-1: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)
43 לוח ו-2: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן
43 לוח ו-3: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית
44 לוח ו-4: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
45 לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
45 לוח ו-6: רגישות הערך הכלכלי של הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)
46 לוח ו-7: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית

סיכון נזילות

- 47 לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים
51 לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש לכם את ה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 במרץ 2021". המידע המפורט בדוח זה כנדרש בהוראות הדיווח של בנק ישראל, כולל דרישות גילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על-ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על-ידי צוות משימה שהוקם על-ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB) לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים.

פרסום זה של הדוח על הסיכונים הינו במסגרת הדיווח הכספי של בנק הפועלים בע"מ וכולל מידע בנושאי ניהול הסיכונים וההון. יש לעיין בדוח זה ביחד עם ה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020", עם הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 ועם תמצית הדוחות הכספיים.

בכבוד רב,

אמיר בכר

משנה למנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

דב קוטלר

המנהל הכללי

ראובן קרופיק

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 12 במאי 2021

א. מבוא

א.1. מידע צופה פני עתיד

מרביתו של המידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

א.2. הצהרה על הגילוי

על-פי הנחיות בנק ישראל, ההצהרות על הגילוי בדוח הכספי התקופתי של הבנק, תקפות גם ל"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים". במסגרת הדיונים בדוחות הכספיים של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק את פרסום ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 במרץ 2021".

ב. יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
ב.1. יחסים פיקוחיים עיקריים
 לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים

על בסיס מאוחד, ליום				
31 במרץ 2020	30 ביוני 2020	30 בספטמבר 2020	31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2021
במיליוני ש"ח				
הון זמין				
38,152	38,300	39,202	40,070	41,012
37,551	37,754	38,712	39,636	40,634
38,640	38,788	39,690	40,558	41,256
37,551	37,754	38,712	39,636	40,634
48,192	48,518	50,122	50,779	51,472
44,360	45,598	47,264	48,288	49,331
נכסי סיכון משוקללים				
340,232	340,944	339,961	347,762	351,373
341,040	341,676	340,616	348,341	351,876
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
11.21%	11.23%	11.53%	11.52%	11.67%
11.01%	11.05%	11.37%	11.38%	11.55%
11.36%	11.38%	11.67%	11.66%	11.74%
11.01%	11.05%	11.37%	11.38%	11.55%
14.16%	14.23%	14.74%	14.60%	14.65%
13.01%	13.35%	13.88%	13.86%	14.02%
9.27%	9.26%	9.26%	9.24%	9.23%
1.94%	1.97%	2.27%	2.28%	2.44%
יחסי המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
541,421	556,182	573,323	597,837	620,054
541,744	556,475	573,585	598,069	620,255
7.14%	6.97%	6.92%	6.78%	6.65%
6.93%	6.78%	6.75%	6.63%	6.55%
ממוצע לשלושת החודשים שהסתיימו ביום				
31 במרץ 2020	30 ביוני 2020	30 בספטמבר 2020	31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2021
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
114,646	137,105	153,840	167,204	185,151
90,974	104,419	116,473	119,688	132,963
126%	131%	132%	140%	139%

(1) לפני השפעת הוראות המעבר, לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, ולפני השפעת התאמות בגין תוכניות ההתייעלות.
 (2) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט ההלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה.

2.2. הערכת הסיכונים וניהולם

הבנק מבצע בדיקה מקיפה להערכת הסיכונים להם הוא חשוף ובחינת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המותווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. הפיקוח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות הפיקוח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים. מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית הגב' ד. רביב. חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות דירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים ראה

[הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

ב.3. חומרת גורמי סיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים. לפרטים ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

לוח ב-2: חומרת גורמי הסיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)	1.
בינונית-גבוהה	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות	1.1
בינונית-גבוהה	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית	1.2
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	1.3
בינונית	סיכון שוק	2.
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון ריבית	2.1
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	2.2
נמוכה	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	2.3
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות	3.
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
	סיכון תפעולי	4.
בינונית	מזה: סיכון סייבר	4.1
בינונית	מזה: סיכון IT	4.2
בינונית	סיכון משפטי*	5.
נמוכה-בינונית		
סיכונים אחרים		
	סיכון מוניטין	6.
נמוכה-בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות	7.
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה	8.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל**	9.
בינונית-גבוהה	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם**	10.
בינונית-גבוהה	סיכון ציות	11.
בינונית	סיכון מודל***	12.

* רמת סיכון משפטי הועלתה לנמוכה-בינונית.

** על רקע שיפור בסביבה הכלכלית, התחסנות חלקים באוכלוסיה והירידה בתחלואה בישראל הורדו רמות סיכון מצב המשק בישראל ומצב המשק בעולם לבינונית-גבוהה.

*** החל מרבעון ראשון 2021 נוספה התייחסות לסיכון מודל. לפרטים ראה [פרק סיכון מודל](#) להלן.

ב.4. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסיות), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בהמשכו של דוח זה.

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- סביבת המקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. הבנק מעריך ובוחן את התוכנית האסטרטגית לאור שינויים בסביבת המקרו.

משבר התפשטות נגיף הקורונה הינו משבר בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל

להתממשות סיכונים שונים ובכללם סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 חל שיפור בסביבה הכלכלית בישראל זאת על רקע התחסנות חלקים נרחבים מהאוכלוסייה, ירידה בתחלואה והסרת חלק ניכר מן המגבלות שהוטלו על-ידי הממשלה. עם זאת, עדיין קיימת אי ודאות בנוגע למשך המשבר והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו

ובהתאם גם על הסיכונים השונים. לפרטים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#) ו**פרק השפעת משבר התפשטות נגיף**

[הקורונה להלן](#).

- הסביבה הרגולטורית בארץ ובחול:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, כמו ניווד חשבוניות בנק ובנקאות פתוחה עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך את כל ההשפעות של שינויים אלה על הבנק.

- סיכון אבטחת מידע ותקורות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל תהליך של מעבר משמעותי של עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק, זאת במקביל לגידול באיומים ובניסיונות תקיפה. מערך הגנת הסייבר פיתח מענה לצמצום הסיכונים.

- סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד), חברות פינטק ובנקים דיגיטליים, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים להשפיע משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו בחודש אפריל 2019, ניווד חשבוניות בנק ובנקאות פתוחה העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2021-2023 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים.

- סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן ייעוץ ללקוחות, הגנה על הפרטיות (למעט הביטחים של טכנולוגיית המידע), הביטוי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות.

- סיכון סביבתי:** בשנים האחרונות גברה ההבנה בעולם, כי אפשרות של התממשות סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים תפגע בכלכלה ובמקרים קיצוניים עלולה להביא לפגיעה משמעותית בבנקים ובמערכת הפיננסית כתוצאה מהתממשות סיכונים פיננסיים ולא-פיננסיים בטווח הארוך. השפעות אלו יכולות לבוא לידי ביטוי גם במסגרת הסיכונים האחרים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי בפעילותו, כמו סיכון אשראי (דרך ההשפעה על החוסן הפיננסי של לווים ושווי ביטחונות), סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. לסיכונים אלו, בדגש על סיכונים האקלים והשפעת תהליכי מעבר לכלכלה מעוטת פליטת גזי חממה, יש מאפיינים ייחודיים של חוסר ודאות. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעות ארוכות הטווח של שינויים אלו על הבנק.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

5. השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 החל נגיף הקורונה להתפשט בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות בעולם, לרבות בישראל, צעדי התגוננות כגון הגבלת מעבר בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. בישראל, הרבעון הראשון של שנת 2021 הושפע בתחילתו מתחלואה גבוהה, סגרים והגבלות שהטילה הממשלה. הגבלות אלו הוסרו בהדרגה החל מחודש פברואר, לאור התחסנות מהירה של האוכלוסייה וירידה חדה בהיקפי התחלואה. זאת בעוד בחלקים מן העולם קיימת תחלואה משמעותית, זמינות חיסונים מוגבלת ומגבלות שונות. מצב התחלואה בעולם וחשש ממוטציות עמידות לחיסון יוצרים אי ודאות מסוימת לגבי המשך המשבר הבריאותי והשלכותיו.

חרף ההגבלות על הפעילות בארץ הפגיעה בפעילות הכלכלית הייתה נמוכה מזו של תקופת הסגר הראשון. הפתיחה של המשק החל מחודש פברואר הביאה לזינוק בצריכה הפרטית. כמו-כן הרבעון אופיין בעלייה חדה ברכישת דירות חדשות וביקושי שיא למשכנתאות. המדיניות הכלכלית, הן התקציבית והן המוניטרית, נותרה מרחיבה מאוד. הממשלה המשיכה את תוכניות המענקים לעסקים ואת תשלומי החופשה ללא תשלום ובנק ישראל האריך את תוכנית רכישת אגרות-החוב והקצה סכום של 30 מיליארד דולר לרכישת מטבע-חוץ. המדיניות הכלכלית המרחיבה תורמת לשיפור מצב המשק בטווח הקצר, אך השפעתה ארוכת הטווח פחות ברורה. בפרט, המדיניות המרחיבה בעת בה הפעילות במשק מתאוששת הביאה לעלייה בציפיות לאינפלציה, כאשר בשלב זה קשה להעריך אם עליות מחירים אלו הן זמניות או שסביבת האינפלציה עלתה.

על אף השיפור ברבעון הראשון, משבר התפשטות הנגיף משפיע לרעה על פעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפיות לו השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים, הן במגזר העסקי והן במגזר הפרטי. כמו-כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית של הבנק, זאת בנוסף לסיכון לירידות בשערי נכסים סחירים ושינוי במרווחי אגרות-חוב אשר עלולים ליצור השפעה לרעה על שווי הנכסים הסחירים של הבנק והשפעות נוספות.

בהתאם, כחלק מהיערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, ואלו משמשים את הבנק לאמידת ההשפעות על הבנק. בתרחיש הייחוס הבנק מניח כי המגפה תוסיף לדעוך ולא נראה גל נוסף של הידבקות. המגבלות הקיימות, כמו על כניסת תיירים יסרו אף הן במחצית השנייה של השנה. שיעור האבטלה הרחב ירד בהדרגה ל-9.0% בסוף שנת 2021. המדיניות המרחיבה צפויה להיוותר על כנה. הערכות ותרחישים אלו מתעדכנים באופן שוטף בהתאם לתחזיות השונות, לתוכניות הכלכליות של הממשלה ולאירועים בארץ ובעולם. ראה [סעיף א.1](#) לעיל בנוגע לאזהרת מידע צופה פני עתיד.

בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית נקט הבנק בשורה של תהליכים ואמצעים ובכללם עבודה מרחוק, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, דחיית תשלומי משכנתאות והלוואות ועוד. זאת בהתאם להנחיות הממשלה ומשרד הבריאות ושינוי רגולציה של בנק ישראל, ובפרט הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. ככלל, הסיכונים התפעוליים ובכללם סיכוני הסייבר שקשורים למשבר והשלכותיו נותחו ובהתאם נשקלים ומיושמים בקורות ואמצעים מתאימים למזעור הסיכון. עם זאת, אופן הפעילות המשתנה לאור משבר התפשטות נגיף הקורונה טומן בחובו גידול מסוים בסיכון התפעולי במובנו הרחב. אופן הפעילות משתנה תדיר בהתאם לחומרת התפשטות הנגיף והנחיות הממשלה בנושא, כאשר נכון לעת הזו, הפעילות התפעולית בתהליך חזרה לשגרה תוך שמירה על ההנחיות.

על רקע משבר התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי, הפחית הפיקוח על הבנקים את דרישות ההון מהבנקים במסגרת הוראת שעה (שתוקפה הוארך עד 30 בספטמבר 2021), לפרטים נוספים, ראה [פרק הון ומינוף](#) להלן [ופרק הון, הלימות הון ומינוף בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

על רקע בקשת הפיקוח על הבנקים כי המקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020 להתאים את יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ל-9.5% וכן החליט כי בשים לב למדיניות החלוקה הקיימת בבנק, לאור אי הוודאות בתנאים המקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראת השעה ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים.

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרץ 2021 הינו 11.67% ויחס המינוף ירד ל-6.65% לעומת יחס הון עצמי רובד 1 של 11.52% ויחס מינוף של 6.78% ב-31 בדצמבר 2020. הירידה ביחס המינוף נבעה מעלייה בנפח המאזן בעקבות גידול בפיקדונות הציבור ומנגד עלייה במזומנים ופיקדונות בבנקים כתוצאה מההרחבה המוניטרית שבוצעה על-ידי בנק ישראל והעלייה בנזילות שחלה בעקבותיה, כך שעיקר הקיטון מקורו בעלייה בנזילות שאינה משקפת מינוף לחשיפות אשראי. יחס הנזילות הממוצע של הבנק במאחד עמד על 139% ברבעון שהסתיים ב-31 במרץ 2021, גבוה מהיחס טרם התפשטות הנגיף, זאת על רקע ההרחבה המוניטרית שמביאה לגידול בפיקדונות.

מתחילת המשבר ועד ליום 31 דצמבר 2020 רשם הבנק גידול בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח. זאת בנוסף להוצאות פרטניות בגין לווים המזוהים ספציפית. לפרטים נוספים ראה [דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#). ברבעון הראשון של שנת 2021 רשם הבנק הכנסות מהפסדי אשראי שהסתכמו לסך של כ-508 מיליון ש"ח (מזה נרשמה בהפרשה הקבוצתית הכנסה בסך של כ-476 מיליון ש"ח). הקיטון בהפרשה הקבוצתית נרשם לנוכח השיפור שחל בפרמטרים המקרו כלכליים ובהמשך הירידה בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים. בעקבות משבר הקורונה, נכון ליום 31 במרץ 2021, נדחו תשלומי הלוואות (קרן ו/או ריבית) בהיקף של כ-633 מיליון ש"ח, מתוך סך החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, כמפורט בפרק סיכון האשראי להלן.

התנודתיות בשווקים הפיננסיים בתחילת המשבר שהביאה לעלייה באמדני הסיכון של פעילות חדר העסקות של הבנק ולקוחותיו נרגעה בהמשכו, והירידה בשווי הנכסים הסחירים התחלפה בהתאוששות ואף ברמות שיא בחלק מהמדדים, זאת על רקע ההרחבות המוניטריות בארץ ובעולם. לפרטים בדבר השפעה על סיכוני השוק ראה [פרק סיכון שוק להלן](#).

לא ניתן להעריך את היקף התפשטות הנגיף בעתיד, או את תגובת הממשלות והבנקים המרכזיים הן מבחינת ההגבלות שיוטלו על המשקיים והן מבחינת צעדים לתמיכה ועידוד הפעילות הכלכלית ואת תגובת הכלכלות והשווקים. לא ניתן גם לאמוד ולכמת את משך המשבר ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק והבנק עצמו.

6. הפסקת פרסום ריביות הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות הליבור ולחידול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו בריבית משתנה. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, גובשו בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע בכל תעשיית הבנקאות בעולם ובארץ.

בחודש מרץ פורסם כי התקבלה החלטה על הפסקת פרסום ריביות הליבור החל מ-1 בינואר 2022 במטבעות הבאים: אירו, לירה שטרלינג, פרנק שוויצרי ויין וכן על הפסקת פרסום עתידית של ריביות הליבור הדולרית החל מ-30 ביוני 2023. באותה עת נקבעו, על-פי החלטות ISDA, שיעורי ההמרה של ריביות הליבור לריביות החדשות במכשירים הנגזרים הנסמכים על הפרוטוקול שלה.

כחלק מהיערכות הבנק לשינויים אלה הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק. הוועדה מעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על הריביות שצפויות להעלם, מבוצעים שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק וללקוחותיו. כמו-כן, הבנק החל בהערכות להתאמת המערכות הטכנולוגיות לריביות ולמנגנונים החדשים. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת. בחודש פברואר 2021 נשלח מכתב נוסף הכולל עדכונים על-פי המידע הנוסף שנודע לבנק. לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומיות, אין ביכולתו של הבנק לבצע הערכות כמותיות של השפעת החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות. ביום 22 במרץ 2020 פרסם ה-FASB הקלות יישום בטיפול החשבונאי בהחלפת חוזים מבוססי ליבור לעוגני ריביות חלופיות. הקלות אילו מתייחסות בעיקר לטיפול בשינוי תנאי חוב וחשבונאות גידור, אשר נועדו לאפשר רציפות בטיפול החשבונאי במצב של החלפת ריביות הליבור בעוגני ריביות חלופיות. הבנק בוחן את יישום הקלות אילו בחוזים הרלוונטיים.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 1 בתמצית הדוחות הכספיים](#) ובאתר הבנק.

ב.7. סקירת נכסי סיכון משוקללים
 לוח ב-3: סקירת נכסי סיכון משוקללים

דרישות הון מזעריות*	נכסי סיכון משוקללים			
	31 במרץ 2021	31 בדצמבר 2020		31 במרץ 2021
	במיליוני ש"ח			
	39,085	302,792	307,032	1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית)**
	650	5,384	5,104	6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
	318	2,749	2,500	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
	-	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
	2	13	13	16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
	1,245	10,211	9,782	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
	41,300	321,149	324,431	סך-הכל סיכון אשראי
	490	3,447	3,852	20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
	2,939	23,166	23,090	24 סיכון תפעולי
	44,729	347,762	351,373	27 סך-הכל

* דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה, בשיעור של 12.73%.

** סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

ג. הון ומינוף

ג.1. הרכב ההון

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי

	31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2020	31 במרץ 2021	
	במיליוני ש"ח			
הון עצמי רובד 1				
הון עצמי רובד 1 - מכשירים ועודפים				
1	8,183	8,170	8,184	הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	32,682	30,818	34,036	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(992)	(1,356)	(1,385)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	10	13	10	מניות רגילות שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על-ידי צד ג' (זכויות שאינן מקנות שליטה)
6	39,883	37,645	40,845	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1 - התאמות פיקוחיות וניכויים				
10	62	44	27	מסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
11	-	(1)	-	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
14	24	51	17	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
21	-	-	-	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
26	(273)	(601)	(211)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים
26ג	(273)	(601)	(211)	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1
26ג	(434)	(601)	(378)	מזה: בגין תוכניות ההתייעלות
26ג	-	-	-	מזה: בגין מס שכר
26ג	161	-	167	מזה: בגין עסקי התאגיד עם אנשים קשורים
28	(187)	(507)	(167)	סך-כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	40,070	38,152	41,012	הון עצמי רובד 1
הון רובד 1 נוסף				
הון רובד 1 נוסף - מכשירים				
33	488	488	244	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
36	488	488	244	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
הון רובד 1 נוסף - ניכויים				
43	-	-	-	סך-כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
44	488	488	244	הון רובד 1 נוסף
45	40,558	38,640	41,256	הון רובד 1

לוח ג-1: הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2020	31 במרץ 2021	
במיליוני ש"ח/באחוזים			
הון רובד 2			
הון רובד 2 - מכשירים והפרשות			
700	-	701	46 מכשירים שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
17	27	14	47 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5,490	5,608	5,446	48 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
1,560	2,727	1,512	49 מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
4,014	3,917	4,055	50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
10,221	9,552	10,216	51 הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2 - ניכויים			
-	-	-	57 סך-כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
10,221	9,552	10,216	58 הון רובד 2
50,779	48,192	51,472	59 סך ההון
נכסי סיכון משוקלים			
347,218	339,775	350,896	סך-הכל נכסי סיכון משוקלים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
320,605	312,937	323,954	מזה: נכסי סיכון אשראי
3,447	3,226	3,852	מזה: נכסי סיכון שוק
23,166	23,612	23,090	מזה: נכסי סיכון תפעולי
347,762	340,232	351,373	60 סך נכסי סיכון משוקלים
יחסי הון ונכריות לשימור הון			
11.52%	11.21%	11.67%	61 הון עצמי רובד 1
11.66%	11.36%	11.74%	62 הון רובד 1
14.60%	14.16%	14.65%	63 ההון הכולל
דרישות מזעריות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים			
9.24%	9.27%	9.23%	69 יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש הינו 10% ובתקופת הוראת השעה הינו 9%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה
12.74%	12.77%	12.73%	71 יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5% ובתקופת הוראת השעה הינו 12.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
1,599	1,500	1,485	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
423	472	398	73 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
3,893	3,623	3,716	75 מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
5,378	4,267	4,902	76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
4,014	3,917	4,055	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
488	488	244	82 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
1,046	1,047	1,292	83 סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
3,051	3,051	1,526	84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
-	-	48	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

ג.2. הלימות ההון

ג.2.א. יעד הלימות ההון

ביום 31 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה)" ("הוראת השעה") וזאת, לפי הודעת הפיקוח על הבנקים, על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. בהתאם לחוזר נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9% (לעומת 10% לפני השינוי), וביחס הון כולל מזערי של 12.5% (לעומת 13.5% לפני השינוי). תוקפה הראשוני של הוראת השעה היה למשך שישה חודשים והיא הוארכה בחודש ספטמבר 2020 בשישה חודשים נוספים (עד 31 במרץ 2021). ההקלה בדרישות ההון תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף הוראת השעה ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף הוראת השעה או יחסי ההון שחלו על הבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם. ביום 22 במרץ 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 30 בספטמבר 2021 וכן קובע כי בתקופה של ששת החודשים מתום תוקף הוראת השעה, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז מיחס ההון המזערי לא תחשב כחריגה מהוראת השעה. ליחסי ההון המזעריים מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 במרץ 2021 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 9.23%-12.73%, בהתאמה (במקום 10.29%-13.79% ללא הוראת השעה). יעד הון עצמי רובד 1 שנקבע על-ידי הבנק מביא בחשבון, בין היתר, את תוצאות תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק, לרבות תוצאות מבחני הקיצון הפנימיים שערך הבנק, ואת תוצאות הדיונים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים לגבי מאפייני הסיכון הפרטניים של הבנק במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי האחרון שבוצע ומבחני הקיצון האחרונים שבוצעו.

בהודעה שפרסם הפיקוח על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, הוא ביקש מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת הפיקוח וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020 להתאים את יעד יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ל-9.5%.

ג.2.ב. תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

דיבידנדים

לאור אי הודאות שהיתה קיימת ביחס לחקירת הרשויות האמריקאיות עובר לאישור ההסדרים עימן, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. על רקע הודעת הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרץ 2020 והוראת שעה שקבע (ראה [סעיף ג.2.א לעיל](#)) בקשר עם התפשטות נגיף הקורונה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020, כי בשים לב למדיניות החלוקה הקיימת בבנק (של חלוקת עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות), לאור אי הוודאות בתנאים המקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראות ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים. ליום 31 במרץ 2021 הסתכם יחס הון עצמי רובד 1 ב-11.67% שהוא גבוה מיחס ההון המזערי הנדרש על-ידי בנק ישראל ומיעד ההון של הדירקטוריון ומגלם אפשרות לחזרה לחלוקת דיבידנד בכפוף, בין היתר, לאישורים הנדרשים.

ג.2.ג. יישום הוראות רגולטוריות בעלות השפעה על נושאי מדידה והלימות הון

התייעלות תפעולית

במסגרת חוזרי הפיקוח על הבנקים ניתנו הקלות לבנקים שיבצעו התייעלות בכח אדם והתייעלות בתחום הנדל"ן. ממועד מתן ההקלות הכריז הבנק על תוכניות התייעלות בכח אדם בהיקף כולל של 1,114 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת מס. השפעת התוכניות האמורות נזקפה להון, ולצרכי חישוב יחס הון יחס מינוף מופחתת מההון הפיקוחי על פני 5 שנים, ממועד תחילת היישום של כל תוכנית.

יתרת השפעת ההקלות בגין תוכניות התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 מוערכת בכ-0.12% ליום 31 במרץ 2021.

שלוחת הבנק בתורכיה

על רקע המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה ובמסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש פברואר 2021 התקשר הבנק, יחד עם בעל מניות המיעוט, בהסכם למכירת מלוא החזקות הצדדים (100%) בבנק פוזיטיף לרוכש. העסקה כפופה לקבלת אישורים רגולטוריים עד ליום 30 ביוני 2021. במענה לפניית הבנק לפיקוח על הבנקים לאישור העסקה, הודיע הפיקוח על הבנקים ביום 10 במרץ 2021, כי בכפוף לקבלת האישורים בתורכיה והשלמת העסקה, הוא אינו רואה מניעה לבטל את היתר השליטה של הבנק בבנק פוזיטיף. בחודש מאי 2021 התקבל אישור רשות התחרות בתורכיה לעסקה, אשר טעונה גם את אישור הפיקוח על הבנקים בתורכיה. בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
 - החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.
- בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2020 הבנק שיקלל את נכסי הסיכון בגין בנק פוזיטיף ב-300% וההשפעה על הדוחות לרבעון הראשון של שנת 2020 הייתה קיטון ביחס הון עצמי רובד 1 של כ-0.04%. החל מיום 1 בינואר 2021 הבנק שיקלל את נכסי הסיכון בגין בנק פוזיטיף ב-600% וההשפעה למועד המעבר הינה קיטון נוסף ביחס הון עצמי רובד 1 של כ-0.04%.

בחודש אפריל 2021 הבנק חידש קו אשראי לבנק פוזיטיף בסך של כ-50 מיליון דולר בשיעור ריבית נמוך מתנאי השוק (לפרטים ראה [פרק הון, הלימות הון ומינוף בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2020](#)). מועד פירעון קו האשראי נקבע לדצמבר 2021 או עד למועד השלמת מכירת בנק פוזיטיף – המוקדם מביניהם. לדרישת הפיקוח על הבנקים, בשל התמחור האמור נכתה יתרת קו האשראי מההון הפיקוחי.

השפעת היישום הצפוי של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים על ההון הפיקוחי

תאגידים בנקאיים נדרשים לזקוף לעודפים ביום 1 בינואר 2022 את השפעת היישום לראשונה של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים. בחודש דצמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר לפיו, במידה והיישום לראשונה יגרום לקיטון בהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי, נטו מהשפעת המס, רשאי התאגיד הבנקאי לכלול קיטון זה בהדרגה על פני 3 שנים. הבנק נערך ליישום ההוראה ובשלב זה לא ניתן לאמוד את השפעתה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1. בתמצית הדוחות הכספיים](#).

יישום דירוגי אשראי חיצוניים

החל מהרבעון הראשון לשנת 2021, עבר הבנק לשימוש במדרג אחד בלבד לצרכי מדידת הלימות הון (כמתאפשר בהוראות בנק ישראל) במקום שימוש בדירוג הנמוך מבין שני מדרגים כפי שנהג הבנק עד כה. החברה המדרגת שתישאר בשימוש היא חברת S&P (Standard & Poor's). השפעת המעבר למדרג אחד למועד המעבר הינה עלייה של כ-0.12% ביחס הון עצמי רובד 1 ועלייה של כ-0.16% ביחס הון הכולל.

ג.2.ד. הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון-ההון הפיקוחי-הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי הון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2020 ו-2021 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 20% ו-10%, בהתאמה.

3.1. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

ביום 15 בנובמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר יחס המינוף. תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (הבנק הינו תאגיד בנקאי כזה), יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (במקום 6%). תחילת יישום ההוראה מיום פרסומה. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ביום 22 במרץ 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 30 בספטמבר 2021.

לוח ג-2: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2020	31 במרץ 2021	
			במיליוני ש"ח
539,602	491,459	554,398	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(8,048)	(8,060)	(2,481)	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	התאמות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
61,885	54,650	64,100	התאמות בגין פריטים חוץ-מאזניים
4,398	3,372	4,037	התאמות אחרות
597,837	541,421	620,054	חשיפה לצורך יחס מינוף

לוח ג-3: גילוי על יחס מינוף

31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2020	31 במרץ 2021	
במיליוני ש"ח/באחוזים			
חשיפות מאזניות			
528,804	479,560	546,204	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך, אך לרבות ביטחונות)
(62)	(44)	(27)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
528,742	479,516	546,177	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
3,886	3,902	2,988	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
7,109	6,399	7,695	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
-	-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(4,153)	(3,415)	(1,798)	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקות בנגזרים
-	-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על-ידי הלקוח
-	-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
6,842	6,886	8,885	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך			
368	369	892	נכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקות כסוכן
368	369	892	סך חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות			
188,831	163,526	193,966	חשיפה חוץ-מאזנית בערך נקוב ברוטו
(126,946)	(108,876)	(129,866)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
61,885	54,650	64,100	פריטים חוץ-מאזניים
הון וסך החשיפות			
40,558	38,640	41,256	הון רובד 1*
597,837	541,421	620,054	סך החשיפות*
יחס מינוף			
6.78%	7.14%	6.65%	יחס מינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218
5.50%	6.00%	5.50%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים**

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 במרץ 2021, המוערכת בכ-0.06% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.
 ** לפי חוזר הפיקוח על הבנקים יחס המינוף המזערי הינו 5.5% בתקופת הוראת השעה. לפרטים נוספים ראה סעיף "יחס מינוף" לעיל.

הקיסון ביחס המינוף ליום 31 במרץ 2021 נובע בעיקר מעלייה בנפח המאזן בעקבות גידול בפיקדונות הציבור ומנגד עלייה במזומנים ופיקדונות בבנקים כתוצאה מההרחבה המוניטרית שבוצעה על-ידי בנק ישראל והעלייה בנזילות שחלה בעקבותיה, כך שעיקר הקיסון מקורו בעלייה בנזילות שאינה משקפת מינוף לחשיפות אשראי.

ד. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של גזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים הינו סיכון צד נגדי, דהיינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. סיכון צד נגדי מטופל בנפרד בפרק ה' להלן.

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל פרק זה כולל פריטים שחלה עליהם מסגרת באזל לסיכון אשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203 אלא אם כן צוין אחרת במפורש.

השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף כמו גם צעדי הממשלות בישראל ובעולם להתמודדות עמו, יצרו פגיעה בפעילות העסקית בארץ ובעולם המקיפה את מרבית ענפי המשק, בעקבות מבצע החיסונים הירידה בתחלואה ופתיחת המשק ניכרת התאוששות בחודשים האחרונים במרבית תחומי הפעילות אך שיעור מקבלי דמי האבטלה נותר גבוה.

הבנק פועל לתמוך בלקוחותיו בתקופת המשבר תוך התחשבות בהשפעות המשבר על סיכון האשראי ולצורך כך ביצע מספר צעדים המפורטים בפרק 2.1.3 בדוח הדירקטוריון והנהלה. לצד צעדי התמיכה הממשלתיים תמכו והביאו לשיפור מצבם של לקוחות הבנק.

במסגרת היערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים פנימיים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, ואלו משמשים את הבנק לאמידת ההשפעות על הבנק ובפרט, הבנק בוחן את השלכות המשבר הפוטנציאליות על תיק האשראי וזאת גם ככלי תומך לבחינת נאותות הפסדי האשראי. יודגש כי תרחישים כאמור מבוצעים בגישות שונות הנהוגות בכל בנק והתלויות באופן ניהול הסיכונים של כל תאגיד בנקאי ובגישתו הפנימית ולפיכך יתכנו הערכות שונות, לעיתים אף באופן מהותי בין התאגידים הבנקאים השונים בהתאם לתרחישים השונים שערך כל תאגיד בנקאי לפי גישתו ואומדנים שונים בין התאגידים הבנקאיים גם בהינתן אותו מערך הנחות. בתרחיש הייחוס אשר שימש את הבנק לאתגור יתרת ההפרשה הקבוצתית הניח הבנק כי לא יהיה גל נוסף של תחלואה, וכי ההגבלות שיעוד נותרו על הפעילות יוסרו בהדרגה במחצית השנייה של השנה. הצמיחה בשנת 2021 צפויה להסתכם ב-5%, לאחר התכווצות של 2.6% בתוצר בשנת 2020. שיעור האבטלה (הגדרה רחבה הכוללת חל"ת) שעמד על כ-14% ברבעון הראשון של 2021, ירד לרמה של 9% בסוף שנת 2021. מחירי הדיור יעלו באופן מתון בשנת 2021. ריבית בנק ישראל בתרחיש האמור נותרת ברמה של 0.1% בארבעת הרבעונים הבאים. יתרת ההפרשה הקבוצתית, הופחתה ברבעון הנוכחי בסך של כ-0.5 מיליארד ש"ח והיא מסתכמת לתאריך הדוחות הכספיים בכ-4.9 מיליארד ש"ח מהווה "כרית ביטחון" אל מול התממשות אפשרית בעתיד של הפסדי האשראי הפרטניים ובמחיקות האוטומטיות, קרי: הכרה בהפסדי אשראי גבוהים יותר על-ידי הגדלת יתרת ההפרשה הקבוצתית אל מול התממשות עתידית אפשרית של הפסדים פרטניים ומחיקות אוטומטיות. בהתאם לתרחיש שערך הבנק ככל שיתמשו נתוני התרחיש וככל שהשפעת נתוני התרחיש על איכות התיק תהיה על-פי המודלים וההנחות שנקטו, רמת הפסדי האשראי האפשריים של הבנק בשנה הקרובה עשויה בהסתברות שאינה זניחה, לקטון ב-0.2 מיליארד ש"ח או לגדול ב-0.3 מיליארד ש"ח ביחס להוצאה הפסדי אשראי החזויה בשנה הקרובה בתרחיש הייחוס.

יודגש כי נוכח אי הודאות השוררת שבאה לידי ביטוי בתנודתיות הפרמטרים הכלכליים המשמשים בחישוב ולאור הקושי הקיים בזיהוי מלא של הפסדי האשראי, בין היתר נוכח דחיית התשלומים ללוויים כפי שתואר לעיל, חיזוי הפסדי אשראי הינו תוצאה של הנחות והערכות אשר בשלב זה קשה עד מאד לקבוע את סבירותן. בכלל זה יש משמעות להיקף דחיות התשלומים בגין משבר הקורונה ובחינת מידת חזרת הלוויים ללוח התשלומים המקורי לאחר סיום דחיות התשלומים כאמור.

הפרמטרים העיקריים הנכללים בתרחיש ואשר להערכת הבנק ישפיעו על גובה הפסדי האשראי הצפויים ואשר לגביהם קיימת אי ודאות משמעותית הינם שיעור האבטלה ושיעור צמיחת התוצר. צעדי הממשלה בהמשך הדרך משפיעים אף הם על הערכת הפסדי האשראי הצפויים וככל שיינתן סיוע ממשלתי לעסקים ולפרטיים צפוי קיטון נוסף בהפסדי האשראי. הערכות ותרחישים אלו מתעדכנים באופן שוטף בהתאם לתחזיות השונות, לתוכניות הכלכליות של הממשלה ולאירועים בארץ ובעולם.

השינוי בהפרשה להפסדי אשראי נובע בעיקרו כתוצאה מהקטנת ההפרשה הקבוצתית כדי לבטא שיפור בתחזיות לגבי מצב המשק והיקף הפסדי האשראי העתידיים.

כפי שתואר לעיל, בשל אי הודאות הרבה השוררת בשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא השפעות המשבר והיקפן על הבנק, יודגש כי הנחות שונות היו יכולות להביא לתוצאות שונות אף באופן מהותי מאילו המתוארות לעיל וכמו-כן עשויות להביא לתוצאות שונות בין התאגידים הבנקאים השונים. הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בפרק א.1 לעיל, הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל.

ד.1. איכות האשראי של חשיפות האשראי

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד בחובותיהם התשלום החוזיות שלהם עקב משבר התפשטות נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל במהלך שנת 2020 דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם למתווים נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל המשבר מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים.

ייצוב לוויים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לוויים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה ממשבר התפשטות נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים:

- השינוי בוצע בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה
- הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים
- השינוי הוא לזמן קצר

בסוף שנת 2020 פרסם בנק ישראל מתווים עדכניים המתייחסים לשינויים בתנאי הלוואות שיאושרו לאחר ה-1 בינואר 2021. על-פי המתווים העדכניים תאגיד בנקאי רשאי לא לסווג בארגון מחדש של חוב בעייתי הלוואות לדיור, אשראי צרכני, ואשראי לעסקים קטנים וזעירים, שלא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במועד דחיית התשלומים, שלגביהן בוצעו מיום 1 בינואר 2021 ועד ליום 31 במרץ דחיות תשלומים במסגרת המתווה המעודכן, גם אם הדחייה המצטברת עולה על 6 חודשים. היקף החובות שנדחו בהתאם למתווים העדכניים, והשפעות יישום ההקלות בגינם אינם מהותיים.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור 11 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

הבנק העמיד לרשות לקוחותיו כלים, מוצרי אשראי ומוצרים נוספים להתמודדות עם המשבר. לפרטים נוספים ראה [פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגיד](#).

להלן פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים החל מחודש מרץ 2020, במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים כאמור לעיל. הנתונים מייצגים את יתרת החובות נכון למועד הדיווח לאחר פירעונות שבוצעו בחובות שתקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה.

לוח ד-1: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים⁽¹⁾, במסגרת ההתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי

מזה: יתרת חוב רשומה של 30 ימים או יותר	חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה, נכון למועד הדיווח	פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽³⁾	פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים					חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח ⁽²⁾				
			חובות לא בעייתיים					חובות בעייתיים	סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה	
		חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים	סך-הכל חובות לא בעייתיים	חובות בדירוג אשראי	חובות בדירוג אשראי, בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות שאינם בדירוג ביצוע אשראי	חובות בעייתיים				
												במיליוני ש"ח
-	1,862	255	429	843	843	-	-	204	122	35	1,047	עסקים גדולים
2	1,705	234	135	458	416	-	42	-	47	47	458	עסקים בינוניים
43	6,760	540	155	758	587	-	171	80	285	3,652	838	עסקים קטנים וזעירים
												אנשים פרטיים - ללא דיוור
52	3,822	221	139	382	277	-	105	6	78	9,419	388	הלוואות לדיוור
536	18,273	1,092	681	2,062	1,806	47	209	41	91	3,729	2,103	סך-הכל ישראל
633	32,422	2,342	1,539	4,503	3,929	47	527	331	623	16,882	4,834	פעילות בחו"ל
-	2,465	132	27	159	27	15	117	98	10	5	257	
633	34,887	2,474	1,566	4,662	3,956	62	644	429 ⁽⁹⁾	633	16,887	5,091	סך-הכל ליום 31.3.21
464	27,024	7,437	5,770	14,197	11,290	123	2,784	1,247	1,415	77,672	15,444	סך-הכל ליום 31.12.20

(1) נכון ליום 30 באפריל 2021 הסתכמה יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים לסך של כ-4,939 מיליון ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל הסתכמה לסך של כ-593 מיליון ש"ח.
 (2) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחיות שלהן הלווה זכאי לפי כל דין.
 (3) מזה: חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 108 מיליוני ש"ח.

אשראי בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע לעסקים קטנים, בינוניים וגדולים שנקלעו לקשיי תזרים כתוצאה מהתפרצות הנגיף. תנאי הלוואות נקבעו על-ידי משרד האוצר והינם אחידים לכל סוגי הלוואות:

- ריבית: שנה ראשונה ריבית אפס (משולמת על-ידי המדינה לבנק), שנה שנייה ואילך, פריים+1.5%.
- תקופה: עד 10 שנים, כולל תקופת גרייס עד 12 חודשים.
- בנוסף, אושר דחיית תשלומי הלוואות לתקופה של עד שנה, בהלוואות שבהן הסתיימה תקופת הגרייס הראשונה.
- ביטחונות לקוח: עד 5% מגובה הלוואה המאושרת.
- סכום הלוואה:
 - במסלול הכללי: 40% מהמחזור השנתי של הלקוח או 20 מיליון ש"ח, הנמוך מבניהם.
 - במסלול המוגבר: 40% מהמחזור השנתי של הלקוח או 10 מיליון ש"ח, הנמוך מבניהם.

עד כה כ-77% מהאשראי בערבות מדינה ניתן לעסקים קטנים וזעירים וכ-23% נוספים לעסקים בינוניים וגדולים. הסיכון באשראי זה מגודר על-ידי המדינה על-פי השיעורים הבאים: עד 85% באשראי ספציפי, ולא יותר מ-15% לכלל התיק במסלול הכללי, ועד 95% באשראי ספציפי ולא יותר מ-60% לכלל התיק במסלול המוגבר שהושק ביום 21 ביוני 2020. המסלול המוגבר כולל עסקים שנפגעו באופן משמעותי מהתפשטות הקורונה ואשר ירידה משמעותית במחזור ההכנסות שלהם בשנת 2020 בהשוואה לשנה קודמת, ושהינם ללא יכולת תזרימית עצמאית להתמודד עם הנזקים התזרימיים.

לוח ד-2: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

ליום	ליום	
31 בדצמבר	31 במרץ	
2020	2021	
במיליוני ש"ח		
4,366	4,628	עסקים קטנים וזעירים
995	1,048	עסקים בינוניים
306	350	עסקים גדולים
5,667	6,026	סך-הכל

לוח ד-3: מדדי סיכון אשראי

ליום	ליום	
31.12.20	31.03.21	
1.29%	1.28%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.24%	0.25%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
2.00%	1.82%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.75%	1.57%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור**
155.18%	141.65%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
131.08%	118.60%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
2.55%	2.40%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.64%	(0.66%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.09%	0.03%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
4.28%	1.62%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
** כולל הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים.

ניתוח איכות התיק

ברבעון הראשון של 2021 נרשמה ירידה (שיפור) במרבית המדדים לעומת סוף 2020:

- שיעור ההוצאה (הכנסה) הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
- שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.

מנגד בשיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור, חלה החמרה קלה.

ברבעון זה נרשם שיפור במדדי איכות התיק אשר הושפעו במידה רבה מהתאוששות במשק ומצעדי התמיכה הממשלתיים כמו גם משיפור בהערכות השפעת המשבר בהתאם.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [לוח ד-11: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל](#) להלן.

לוח ד-4: איכות האשראי של חשיפות אשראי

31 במרץ 2021				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
485,387	1,398	482,516	4,269	1 חובות, למעט אגרות-חוב
58,427	-	58,427	-	2 אגרות-חוב
193,966	100	194,066	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
737,780	1,498	735,009	4,269	4 סך-הכל
31 במרץ 2020				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
404,832	1,530	401,411	4,951	1 חובות, למעט אגרות-חוב
57,164	-	57,164	-	2 אגרות-חוב
163,526	76	163,602	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
625,522	1,606	622,177	4,951	4 סך-הכל
31 בדצמבר 2020				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידת-ערך	יתרות ברוטו		
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני ש"ח				
456,645	1,453	453,222	4,876	1 חובות, למעט אגרות-חוב
62,860	-	62,860	-	2 אגרות-חוב
188,831	100	188,931	-	3 חשיפות חוץ-מאזניות
708,336	1,553	705,013	4,876	4 סך-הכל

לפרטים נוספים ראה טבלה 4-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

2.2. חשיפות לסיכוני אשראי
 לוח ד-5: פירוט החשיפות לפי ענפי משק

ליום 31 במרץ 2021									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.2021 ⁽⁴⁾									
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות ההפרשה בגין הפסדי נטו אשראי	מחיקות חשבונאיות הפסדי אשראי	יתרת הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לזוים בישראל									
ציבור - מסחרי									
17	(6)	(6)	18	43	2,417	3,080	44	2,934	3,091
חקלאות									
698	-	(3)	932	971	1,270	1,695	972	728	1,702
כרייה וחציבה									
283	29	(46)	240	701	13,671	31,202	704	30,514	31,679
תעשייה									
578	(4)	8	448	727	33,304	80,521	727	79,065	80,716
בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾									
475	11	(81)	176	503	22,881	28,881	507	27,143	29,164
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן									
194	-	2	234	874	5,538	9,137	915	9,172	10,127
אספקת חשמל ומים									
927	9	(30)	399	1,218	24,498	38,393	1,222	36,208	38,638
מסחר									
288	1	(22)	184	1,112	9,426	11,052	1,137	9,398	11,089
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל									
141	(1)	(10)	82	402	7,168	10,983	431	10,208	11,121
תחבורה ואחסנה									
281	-	(10)	235	288	3,721	6,799	288	6,435	6,854
מידע ותקשורת									
246	-	5	6	170	18,554	34,229	170	41,409	41,717
שירותים פיננסיים									
205	6	(13)	100	195	9,733	15,358	195	14,164	15,409
שירותים עסקיים אחרים									
79	-	(6)	43	83	6,455	8,545	83	8,144	8,573
שירותים ציבוריים וקהילתיים									
4,412	45	(212)	3,097	7,287	158,636	279,875	7,395	275,522	289,880
סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾									
684	-	(68)	-	631	100,789	108,676	631	105,602	108,676
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור									
784	3	(237)	712	768	33,332	52,056	768	48,146	52,061
אנשים פרטיים - אחר									
5,880	48	(517)	3,809	8,686	292,757	440,607	8,794	429,270	450,617
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל									
-	-	-	-	-	92	1,060	-	2,231	2,231
בנקים בישראל ⁽⁹⁾									
-	-	-	-	-	934	937	-	47,257	47,257
ממשלת ישראל									
5,880	48	(517)	3,809	8,686	293,783	442,604	8,794	478,758	500,105 ⁽¹⁾
סך-הכל פעילות בישראל									

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 293,783; 45,509; 892; 4,904 ו-155,017 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-510 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-772 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמס-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-11,174 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-55 מיליוני ש"ח, של לזוים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

לוח ד-5: פירוט החשיפות לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 במרץ 2021										
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)					
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 31.03.2021 (4)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי נטו אשראי	מחיקות חשבונאיות ההפרשה להפסדי אשראי	יתרת הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך-הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך-הכל
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור - מסחרי										
1	-	-	-	-	233	340	-	340	340	חלקאות
1	-	(3)	-	26	68	195	26	655	681	כרייה וחציבה
35	(10)	(3)	100	675	1,608	2,941	675	2,932	3,764	תעשייה
261	(12)	(10)	382	867	6,525	8,135	867	6,209	8,136	בינוי ונדל"ן
6	-	-	8	8	165	385	8	768	777	אספקת חשמל ומים
22	-	2	73	205	2,090	2,744	205	2,536	2,974	מסחר
102	-	25	113	759	2,867	3,732	759	2,243	3,732	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
31	-	(3)	71	215	608	648	215	747	984	תחבורה ואחסנה
10	-	-	21	24	902	1,330	24	1,495	1,597	מידע ותקשורת
14	(3)	(1)	1	1	1,820	2,805	1	7,280	7,283	שירותים פיננסיים
9	-	2	7	7	782	1,066	7	958	1,066	שירותים עסקיים אחרים
15	-	-	31	31	810	1,127	31	1,255	1,345	שירותים ציבוריים וקהילתיים
507	(25)	9	807	2,818	18,478	25,448	2,818	27,418	32,679	סך-הכל מסחרי (7)
6	-	-	-	25	496	519	25	488	519	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2	-	-	1	1	49	178	1	175	178	אנשים פרטיים - אחר
515	(25)	9	808	2,844	19,023	26,145	2,844	28,081	33,376	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
1	-	-	-	-	14,570	15,205	-	26,191	26,194	בנקים בחו"ל (8)
4	-	-	-	-	1,176	1,204	-	11,711	11,871	ממשלות חו"ל
520	(25)	9	808	2,844	34,769	42,554	2,844	65,983	71,441 (1)	סך-הכל פעילות בחו"ל
6,400	23	(508)	4,617	11,530	328,552	485,158	11,638	544,741	571,546	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 16,486; 34,769; 0; 6,462 ו-13,724 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-0 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

לוח ד-5: פירוט החשיפות לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2020									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)				
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2020 (4)									
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות הפרשה בגין הפסדי נטו אשראי	מחיקות חשבונאיות הפרשה להפסדי אשראי	יתרת	פגום	בעייתני (6)	מזה: חובות (2)	סך-הכל	בעייתני (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך-הכל
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחר									
18	(19)	(20)	18	46	2,288	3,029	47	2,887	3,041
701	(2)	164	933	970	1,377	1,642	972	678	1,650
358	14	43	331	810	14,112	31,498	826	30,904	32,186
568	(92)	(46)	480	744	29,937	75,372	744	73,583	75,580
569	(102)	65	178	994	23,052	29,195	1,009	27,119	29,529
195	4	46	264	902	5,162	8,821	950	9,024	10,028
966	126	282	456	1,296	25,148	38,162	1,305	35,866	38,483
311	13	249	188	1,192	9,347	11,111	1,226	9,410	11,161
149	27	28	85	459	6,595	9,855	501	8,992	9,995
289	(6)	(57)	238	290	3,734	6,589	290	6,258	6,670
239	8	49	6	186	20,359	35,011	186	41,398	41,714
223	59	134	105	199	9,619	15,222	199	13,941	15,257
84	11	38	40	79	6,046	8,434	79	8,049	8,500
4,670	41	975	3,322	8,167	156,776	273,941	8,334	268,109	283,794
752	5	314	1	627	98,956	106,659	627	103,585	106,659
1,023	209	447	740	808	33,838	54,901	808	50,568	54,909
6,445	255	1,736	4,063	9,602	289,570	435,501	9,769	422,262	445,362
-	-	-	-	-	188	1,110	-	2,833	2,833
-	-	-	-	-	954	954	-	51,398	51,398
6,445	255	1,736	4,063	9,602	290,712	437,565	9,769	476,493	499,593 (1)

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני (3), לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 290,712; 49,974; 368; 5,881 ו-152,658 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-621 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-478 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-11,819 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור, בסך של כ-52 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

לוח ד-5: פירוט החשיפות לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2020									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)				
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2020 (4)									
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי נטו אשראי	מחיקות חשבונאיות הפסדי אשראי	יתרת הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך-הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך-הכל
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור - מסחרי									
					240	330	-	330	330
					428	569	20	1,224	1,245
					1,532	2,750	623	3,162	3,955
					6,136	7,581	901	5,925	7,585
					166	378	9	771	782
					1,899	2,535	191	2,583	2,947
					2,671	3,549	455	2,479	3,549
					605	642	181	712	982
					904	1,318	27	1,714	1,816
					1,984	2,957	2	8,057	8,058
					561	714	-	613	714
					741	999	32	1,136	1,224
					17,867	24,322	2,441	28,706	33,187
					487	508	26	476	508
					49	215	2	209	215
					18,403	25,045	2,469	29,391	33,910
					11,233	11,949	-	26,320	26,320
					1,243	1,272	-	11,184	11,836
					30,879	38,266	2,469	66,895	72,066 (1)
					321,591	475,831	12,238	543,388	571,659

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 19,526; 30,879; 0; 9,009 ו-12,652 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-0 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

ד.2.א. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
 לוח ד-6: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2020			ליום 31 במרץ 2021			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
						דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾
4,209	2,026	2,183	4,871	1,819	3,052	AAA עד AA-
17,065	1,924	15,141	13,229	1,876	11,353	A+ עד A-
849	84	765	701	82	619	BBB+ עד BBB-
23	19	4	25	18	7	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
202	43	159	187	42	145	ללא דירוג
22,348	4,096	18,252	19,013	3,837	15,176	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
22,348	4,096	18,252	19,013	3,837	15,176	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
5	-	5	6	-	6	יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות:
 ספרד - סך חשיפה של כ-228 מיליון ש"ח, מזה סך של 203 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 11 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ וסך של 14 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך חשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-73 מיליון ש"ח, מזה סך של 42 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 12 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ וסך של 19 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
 איטליה - סך חשיפה של כ-17 מיליון ש"ח, מזה סך של 16 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 1 מיליון ש"ח בדירוג BB (סך החשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-16 מיליון ש"ח, מזה סך של 15 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 1 מיליון ש"ח בדירוג BB).
 אירלנד - סך חשיפה של 1 מיליון ש"ח ללא דירוג (סך החשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-1 מיליון ש"ח ללא דירוג).
 ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.
 (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
 (2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
 (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
 (5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's, S&P-Fitch, ו-Moody's.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 במרץ 2021 בכ-19.0 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-3.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-22.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. ירידה זו נבעה מקיטון בחשיפה המאזנית בסך כ-3.1 מיליארד ש"ח ומירידה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-0.3 מיליארד ש"ח. כ-95.2% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.
 החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-80.6% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 18.3% בחברות ביטוח ו-1.1% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (68.0%), ובארצות-הברית (22.2%).
 הבנק מוסיף לקיים ניטור תכופ ושוטף אחר ההשלכות השליליות של מגפת הקורונה על הכלכלה העולמית ועל התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, ובמידת הצורך פועל לצמצום מכלול הסיכונים הרלוונטיים ובכללם סיכון האשראי וסיכון הסליקה.
 נתוני "בנקים וממשלות בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק, בפרק סקירת הסיכונים וב"דוח על הסיכונים" - (להלן: הגילוי לפי ענפי משק), כולל את החשיפות בגין בנקים בחו"ל ולא כולל מוסדות פיננסיים אחרים אשר מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. בנוסף, בענף זה נכללים בנקים מרכזיים בעוד שהטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים.
 בגילוי לפי ענפי משק "סיכון האשראי הכולל" מכיל יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים בעוד שהטבלה לעיל כוללת רק יתרות מאזניות בגין נגזרים. כמו-כן, סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי לפי ענפי משק כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

3.ד. מידע נוסף על חשיפות לסיכוני אשראי

ד.3.א. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים

לוח ד-7: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללוויים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

31 במרץ 2021			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף משק			
תעשייה	2	919	4,481
אספקת חשמל ומים	1	683	1,710
שירותים פיננסיים	6	6,527	13,685
בינוי ונדל"ן - בינוי	4	3,111	6,006
מסחר בכלי רכב	-	-	-
מידע ותקשורת	1	910	1,393
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	1	438	1,960
סך-הכל	15	12,588	29,235
31 בדצמבר 2020			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף משק			
תעשייה	2	1,078	4,574
אספקת חשמל ומים	1	748	1,777
שירותים פיננסיים	8	9,389	17,502
בינוי ונדל"ן - בינוי	2	902	2,960
מסחר בכלי רכב	1	729	1,218
מידע ותקשורת	1	919	1,389
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	1	337	1,925
סך-הכל	16	14,102	31,345

סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

נכון ליום 31 במרץ 2021 לא קיימת קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313). הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

ד.3.ב. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

לוח ד-8: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד					
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שיעור ב- %	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב- %	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב- %	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב- %	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב- %	יתרה במיליוני ש"ח		
1.9%	101,340	0.2%	193	25.5%	25,842	13.4%	13,567	38.9%	39,438	22.0%	22,300	31.03.21
10.8%	99,495	0.2%	200	25.7%	25,573	13.7%	13,619	38.8%	38,623	21.6%	21,480	31.12.20
10.2%	89,777	0.3%	266	26.5%	23,834	15.4%	13,811	38.5%	34,565	19.3%	17,301	31.12.19

לפרטים בדבר הוראות הפיקוח על הבנקים על עדכון מגבלת הלוואות לדיור בריבית הפריים, ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהלת החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת השפעה גם על תיק המשכנתאות. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

לוח ד-9: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
31.03.20	30.06.20	30.09.20	31.12.20	31.03.21	
מאפיינים					
39.7%	40.7%	43.3%	41.3%	41.5%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.0%	0.0%	0.3%	0.1%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
58.4%	58.7%	58.4%	59.3%	58.6%	שיעור בריבית משתנה
4.9%	5.2%	5.1%	5.3%	5.2%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
8.6%	7.9%	6.9%	9.6%	10.6%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
7.9%	8.0%	8.1%	8.1%	8.0%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.3	24.7	24.6	24.6	24.5	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

נמשכת מגמת העלייה ביתרות ההלוואות לדיור בשנת 2021.

עלייה (החמרה) נרשמה במדדים הבאים:

- שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%
- שיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות יציבות נרשמה במדדים הבאים:
- שיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה (ירידה קלה)
- תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ירידה קלה)
- שיעור הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ירידה קלה)
- ירידות נרשמו במדדים הבאים:
- שיעור החזר מהכנסה מעל 40%
- שיעור בריבית משתנה

השינויים במדדים אינם מעידים על שינוי מהותי ברמת החיתום ברבעון האחרון.

ד.3.ג. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דיור)

לוח ד-10: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום			
	31.12.20	31.03.21		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
מאזני				
(2.04%)	(49)	2,402	2,353	עו"ש חובה
(2.13%)	(508)	23,873	23,365	הלוואות ⁽¹⁾
(29.03%)	(18)	62	44	מזה: הלוואות בולט ובלון
(4.40%)	(138)	3,139	3,001	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
4.21%	188	4,470	4,658	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
(1.50%)	(507)	33,884	33,377	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
חוץ-מאזני				
(11.19%)	(2,376)	21,229	18,853	סיכון אשראי חוץ-מאזני
(5.23%)	(2,883)	55,113	52,230	סך-הכל סיכון אשראי כולל

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.

(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

לוח ד-11: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני ליום	השינוי	יתרה ליום			
		31.12.20	31.03.21		
31.12.20	31.03.21				
במיליוני ש"ח					
2.4%	2.3%	(5.0%)	808	768	סיכון אשראי בעייתי
2.2%	2.1%	(3.8%)	740	712	מזה: סיכון אשראי פגום
0.1%	0.1%	(22.2%)	45	35	חובות בפיגור מעל 90 יום
0.6%	0.0% ⁽¹⁾	⁽¹⁾ (94.3%)	209	3	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
3.0%	2.3%	(23.4%)	1,023	784	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

ברבעון הראשון של שנת 2021 נמשך הקיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של כ-2.4%. סך סיכון האשראי המאזני ירד בכ-1.5%. הירידה בסיכון אשראי חוץ-מאזני נובעת בעיקר מירידה במסגרות כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק, עקב הערכות הבנק ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים](#). ברבעון הראשון של 2021 ממשיכה מגמת הירידה ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום בשיעור של 22.2%. ביתרת סיכון האשראי הבעייתי נרשמה ירידה של 5%, וכן נרשמה ירידה בשיעורו מסך סיכון האשראי המאזני. במחיקות החשבונאיות נטו לתקופה נרשמה ירידה של 94.3% בנוסף נרשמה ירידה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי של 23.4%. השיפור במדדים ברבעון זה הושפעו במידה רבה מהתאוששות במשק ומצעדי התמיכה הממשלתיים כמו גם משיפור בהיקף ההלוואות בדחיית תשלומים ובהערכות השפעת המשבר בהתאם.

למידע נוסף בנושא סיכון אשראי לאנשים פרטיים פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרץ 2021.

ד.3.ד. מימון ממונף

מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישה זכות הונת בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine). הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו. קיימת מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה. להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

לוח ד-12: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 31 במרץ 2021			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	632	690	1,322
1	358	-	358
2	240	-	240
1	554	-	554
1	422	-	422
1	90	141	231
8	2,296	831	3,127

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי	2	632	690	1,322
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1	358	-	358
כרייה וחציבה*	2	240	-	240
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	1	554	-	554
תעשייה	1	422	-	422
שירותים עסקיים אחרים	1	90	141	231
סך-הכל	8	2,296	831	3,127

* בינוי מחיקה והפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-756 מיליון ש"ח.

ליום 31 בדצמבר 2020			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	586	954	1,540
2	608	-	608
2	240	-	240
1	425	-	425
1	87	171	258
9	1,946	1,125	3,071

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי	3	586	954	1,540
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	2	608	-	608
כרייה וחציבה*	2	240	-	240
תעשייה	1	425	-	425
שירותים עסקיים אחרים	1	87	171	258
סך-הכל	9	1,946	1,125	3,071

* בינוי מחיקה והפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-747 מיליון ש"ח.

ד.4. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

לוח ד-13: טבלת הפחתת סיכון אשראי

31 במרץ 2021									
מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח
במיליוני ש"ח									
-	-	3,117	3,835	4,744	13,609	7,861	17,444	467,943	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	58,427	2 אגרות-חוב
-	-	3,117	3,835	4,744	13,609	7,861	17,444	526,370	3 סך-הכל
-	-	-	-	8	25	8	25	2,797	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
31 במרץ 2020									
מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח
במיליוני ש"ח									
-	-	2,353	2,896	4,905	10,967	7,258	13,863	390,969	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	57,164	2 אגרות-חוב
-	-	2,353	2,896	4,905	10,967	7,258	13,863	448,133	3 סך-הכל
-	-	-	-	3	12	3	12	3,571	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
31 בדצמבר 2020									
מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על-ידי נגזרי אשראי	מזה: על-ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על-ידי ביטחון	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל	מזה: סך-הכל
יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית	יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח
במיליוני ש"ח									
-	-	2,833	3,884	5,018	13,717	7,851	17,601	439,044	1 חובות, למעט אגרות-חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	62,860	2 אגרות-חוב
-	-	2,833	3,884	5,018	13,717	7,851	17,601	501,904	3 סך-הכל
-	-	-	-	7	19	7	19	3,338	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

לוח ד-14: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾

31 במרץ 2021										
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר ⁽³⁾	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח										
207,231	-	38	300	-	-	-	-	212	206,681	1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן מונטרית ארצית
6,030	-	-	-	-	-	45	-	4,143	1,842	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
13,026	-	-	46	-	-	288	-	12,692	-	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
6	-	-	-	-	-	-	-	6	-	4 חברות ניירות-ערך
116,106	-	80	110,410	-	-	1,619	-	3,997	-	5 תאגידים
49,452	-	-	-	49,452	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,852	-	-	-	9,852	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
101,444	-	-	3,707	19,743	18,914	29,489	29,591	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
76,196	-	-	76,196	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
2,554	-	1,300	1,254	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
15,473	1,799	909	8,906	-	-	-	-	-	3,859	11 נכסים אחרים*
2,803	-	582	2,221	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
597,370	1,799	2,327	200,819	79,047	18,914	31,441	29,591	21,050	212,382	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(3) בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים, נכסי הסיכון של שלוחת הבנק בתורכיה משוקללים בשיעור שקלול של 300% החל מיום 1 בינואר 2020 ובשיעור שקלול של 600% החל מיום 1 בינואר 2021. היתרה משקפת את התוספת בגין חישוב נכסי הסיכון על-פי מכתב זה לבין חישוב נכסי הסיכון לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 203.

לוח ד-14: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾⁽²⁾ (המשך)

סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	31 במרץ 2020									
	אחר ⁽³⁾	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
	במיליוני ש"ח									
128,259	-	57	284	-	-	19	-	4,986	122,913	1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
6,048	-	-	-	-	-	3,995	-	192	1,861	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
20,648	-	-	64	-	-	3,853	-	16,731	-	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
117,964	-	-	110,431	-	-	2,556	-	4,977	-	5 תאגידים
52,051	-	-	-	52,051	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,189	-	-	-	9,189	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
92,424	-	-	4,043	23,165	11,414	25,544	28,258	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
63,398	-	-	63,398	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
3,216	-	1,670	1,546	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
13,407	992	812	8,517	-	-	-	-	-	3,086	11 נכסים אחרים*
1,496	-	512	984	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
506,604	992	2,539	188,283	84,405	11,414	35,967	28,258	26,886	127,860	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(3) בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים, נכסי הסיכון של שלוחת הבנק בתורכיה משוקללים בשיעור שקלול של 300% החל מיום 1 בינואר 2020 ובשיעור שקלול של 600% החל מיום 1 בינואר 2021. היתרה משקפת את התוספת בגין חישוב נכסי הסיכון על-פי מכתב זה לבין חישוב נכסי הסיכון לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 203.

לוח ד-14: הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון⁽¹⁾ ⁽²⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2020										
סך-הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר ⁽³⁾	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח										
188,802	-	46	340	-	-	-	-	8,164	180,252	1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
5,739	-	-	-	-	-	3,580	-	285	1,874	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
13,344	-	-	44	-	-	3,220	-	10,080	-	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
115,199	-	77	107,616	-	-	2,490	-	5,016	-	5 תאגידים
50,116	-	-	-	50,116	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
9,862	-	-	-	9,862	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
99,646	-	-	3,770	20,286	17,358	28,812	29,420	-	-	8 בביטחון נכס מגורים
71,166	-	-	71,166	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
3,053	-	1,874	1,179	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
13,639	763	857	8,962	-	-	-	-	-	3,057	11 נכסים אחרים*
2,385	-	571	1,814	-	-	-	-	-	-	11א *מזה: בגין מניות
570,566	763	2,854	193,077	80,264	17,358	38,102	29,420	23,545	185,183	12 סך-הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוץ-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(3) בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים, נכסי הסיכון של שלוחת הבנק בתורכיה משוקללים בשיעור שקלול של 300% החל מיום 1 בינואר 2020 ובשיעור שקלול של 600% החל מיום 1 בינואר 2021. היתרה משקפת את התוספת בגין חישוב נכסי הסיכון על-פי מכתב זה לבין חישוב נכסי הסיכון לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 203.

ה. סיכוני אשראי של צד נגדי

סיכון הצד הנגדי מוגדר בבנק בהתאם להגדרה המופיעה בנוהל בנקאי תקין 203 כסיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. הסיכון הינו שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה, ערך השוק אינו ודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן ובהתאם לתנועות בגורמי סיכון השוק העומדים בבסיסו. לפרטים בדבר השפעת התפשטות וירוס הקורונה ראה [פרק ב.5.](#) לעיל [ופרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון והנהלה.](#)

לוח ה-1: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי לפי גישה פיקוחית

31 במרץ 2020				31 במרץ 2021				
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידיה	עלות שחלוף	RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידיה	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח								
4,807	7,676	5,987	1,689	4,852	8,355	7,160	3,381	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
4,807	7,676	5,987	1,689	4,852	8,355	7,160	3,381	6 סך-הכל

31 בדצמבר 2020				
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידיה	עלות שחלוף	
במיליוני ש"ח				
5,114	8,517	6,599	5,143	1 שיטת החשיפה הנוכחית
-	-	-	-	3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקות מימון ניירות-ערך (SFT))
5,114	8,517	6,599	5,143	6 סך-הכל

לוח ה-2: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי

31 בדצמבר 2020		31 במרץ 2020		31 במרץ 2021		
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	
במיליוני ש"ח						
2,749	8,306	2,328	7,676	2,500	8,047	3 סך-כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

להרחבה על סיכון הצד הנגדי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

1. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחירי מניות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Spread risk)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

גורמי סיכון השוק העיקריים אליהם חשוף הבנק הם שערי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא-צמוד, אינפלציה, שער החליפין שקל/דולר ומרווחים בין עקומי הריבית השונים.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 כתוצאה מהשפעות משבר התפרצות נגיף הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים שהביאה לעלייה באמדני הסיכון של חדר עסקות ולקוחותיו, וירידות במדדי מניות ואגרות-חוב. בנוסף, נצפתה ירידה בריביות הבנקים המרכזיים. בהמשך, חלה רגיעה בתנודתיות ובהתאם ירידה באמדני סיכון השוק, והתאוששות במדדי המניות ואגרות-החוב הקונצרניות, אשר חלקם נמצאים ברמות שיא. לשינויים בריביות הבנקים המרכזיים ולשינויים בעקומי התשואות בשוק, השפעה על הכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק והשפעה על השווי ההוגן והשווי הכלכלי כמפורט בטבלאות להלן. לפרטים נוספים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון וההנהלה ופרק השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה לעיל](#).

להרחבה על סיכונים השוק ואופן ניהולם ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

1.1. סיכון שוק בתיק למסחר

סיכונים שוק בתיק למסחר הם תוצאה של פעילות הבנק כעושה שוק, כסוחר וכמנהל פוזיציות עבור עצמו. רמת הסיכון של הבנק נמדדת ומבוקרת על-פי נהלים הכוללים, בין היתר, מגבלות על אומדן סיכון במונחי VaR ועל רגישות השווי הכלכלי לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים. אומדן סיכון בשיטת הערך בסיכון (VaR), אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לתאגיד בשל התמשות סיכונים שוק, בתקופת זמן נתונה וברמת מובהקות סטטיסטית שנקבעה מראש על-ידי הבנק ואושרה על-ידי הדירקטוריון (ראה [המתודולוגיה לאמידת הסיכון בדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#)).

לוח ו-1: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)

	ליום 31 במרץ 2021	מומצע ברבעון ראשון 2021	ליום 31 בדצמבר ממוצע בשנת 2020
			במיליוני ש"ח
סך-הכל מסחר בחדרי העסקות	27	29	24
			35

לוח ו-2: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2020		31 במרץ 2021		
במיליוני ש"ח				
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
45	(38)	164	(51)	דולר ארצות-הברית
(8)	37	(9)	43	אירו
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
(388)	273	(377)	285	מדד המחירים לצרכן

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 14 בתמצית הדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

לוח ו-3: סיכון שוק על-פי הגישה הסטנדרטית

הבנק נדרש לשמור הון בגין נכסי סיכון שוק, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכוני הריבית והמניית בתיק למסחר בלבד, כפי שהוגדרו לעיל, ועל סיכוני המטבע בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

31 בדצמבר 2020	31 במרץ 2020	31 במרץ 2021	
נכסי סיכון במיליוני ש"ח			
מוצרים ישירים			
2,477	2,178	2,539	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
-	4	-	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
688	713	225	3 סיכון שער חליפין
-	-	-	4 סיכון סחורות
אופציות			
-	-	-	5 הגישה הפשוטה
282	331	1,088	6 גישת דלתה-פלוס
-	-	-	7 גישת התרחישים
-	-	-	8 איגוח
3,447	3,226	3,852	9 סך-הכל

2.1. סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית בתיק הבנקאי מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של הבנק (דהיינו, השינוי בערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות) ו/או על הכנסות הריבית נטו (רגישות ההכנסה החשבונאית). הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיק ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד. בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה) לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המודית והמט"חית.

בטבלת רגישות הערך הכלכלי מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מהחישוב בטבלאות שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בריבית ניכון המשקפת גם את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. בהתאם להוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל, הבנק מיישם תרחישי זעזוע וקיצון היפותטיים לשינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו המותאם של המכשירים הפיננסיים המשמשים את הבנק. תרחישי הזעזוע והקיצון מחושבים בהתאם לנוסחאות שנקבעו בדרישות הדיווח. התרחישים הנדרשים הינם התללה (ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך), השטחה (עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך), עליית ריבית בטווח הקצר וירידת ריבית בטווח הקצר. התרחישים ייושמו באופן אחיד על כל המטבעות הנכללים בדיווח לציבור.

לוח ו-4: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2020					ליום 31 במרץ 2021					
שקל לא-צמוד	שקל למדד	מטבע-חוץ - דולר אחר	מטבע-חוץ - מטבע-חוץ - סך-הכל	שקל צמוד	שקל לא-צמוד	מטבע-חוץ - דולר אחר	מטבע-חוץ - מטבע-חוץ - סך-הכל	שקל צמוד	שקל לא-צמוד	
במיליוני ש"ח										
514,103	10,320	59,955	51,205	392,623	532,701	10,756	57,979	52,468	411,498	נכסים פיננסיים**
סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ-מאזניים										
687,253	63,760	238,938	16,375	368,180	715,639	70,103	256,454	16,306	372,776	התחייבויות פיננסיות**
476,803	14,598	97,010	35,016	330,179	496,225	15,068	101,784	34,052	345,321	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ-מאזניים
689,204	59,710	202,199	19,788	407,507	715,680	66,062	213,378	21,196	415,044	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
35,349	(228)	(316)	12,776	23,117	36,435	(271)	(729)	13,526	23,909	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
(4,820)	-	-	(4,820)	-	(4,831)	-	-	(4,831)	-	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
2,614	116	703	-	1,795	4,157	83	1,041	-	3,033	שווי הוגן נטו מותאם*
33,143	(112)	387	7,956	24,912	35,761	(188)	312	8,695	26,942	מזה: תיק בנקאי
32,465	(102)	104	7,892	24,571	35,208	(328)	175	8,711	26,650	

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים, ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

** למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

לוח ו-5: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 במרץ 2021									
שקל לא-צמוד	שקל למדד	מטבע-חוץ - דולר	מטבע-חוץ - אחר	שקל לא-צמוד	שקל למדד	מטבע-חוץ - דולר	מטבע-חוץ - אחר	שקל לא-צמוד	שקל למדד	מטבע-חוץ - דולר	מטבע-חוץ - אחר
במיליוני ש"ח											
שינויים מקבילים											
170	(303)	(35)	16	(152)	(308)	(278)	(152)	35	(703)	עלייה במקביל של 1%	
137	(301)	7	19	(138)	(355)	(278)	(138)	38	(719)	מזה: תיק בנקאי	
(131)	306	59	(23)	211	342	287	211	(40)	737	ירידה במקביל של 1%	
(99)	304	20	(26)	199	389	287	199	(44)	756	מזה: תיק בנקאי	
שינויים לא מקבילים											
(246)	(45)	(213)	23	(481)	(408)	(46)	(481)	25	(586)	התללה ⁽¹⁾	
(214)	(49)	(244)	23	(484)	(380)	(49)	(484)	26	(598)	מזה: תיק בנקאי	
332	(4)	179	(19)	488	393	-	488	(16)	543	השטחה ⁽²⁾	
292	-	222	(18)	496	355	3	496	(17)	564	מזה: תיק בנקאי	
353	(136)	85	(7)	295	230	(121)	295	4	138	עליית ריבית בטווח הקצר	
304	(132)	140	(5)	307	176	(118)	307	3	165	מזה: תיק בנקאי	
(363)	130	(90)	7	(316)	(274)	116	(316)	-	(176)	ירידת ריבית בטווח הקצר	
(314)	126	(142)	5	(325)	(220)	113	(325)	-	(202)	מזה: תיק בנקאי	

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
 (1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
 (2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

לוח ו-6: רגישות הערך הכלכלי של הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 במרץ 2021				
מטבע-חוץ	שקל צמוד	שקל לא-צמוד	מטבע-חוץ	שקל צמוד	שקל לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
שינויים במקביל						
(112)	(638)	(650)	(27)	(654)	(161)	עלייה במקביל של 1%
137	729	779	48	746	248	ירידה במקביל של 1%

הירידה ברגישות הכלכלית במגזר הלא-צמוד נובעת בעיקר משינוי בפרסות יתרות העו"ש. הפער בין רגישות השווי הכלכלי לרגישות השווי ההוגן ליום 31 במרץ 2021 נובע בעיקרו משימוש בעקומי היוון שונים כמתואר לעיל שהשפעתו נאמדת בכ-0.3 מיליארד ש"ח במגזר הלא-צמוד וכ-0.3 מיליארד ש"ח במגזר צמוד המדד.

לוח ו-7: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 במרץ 2021				
הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות ריבית	הכנסות מימון סך-הכל שאינן מריבית	הכנסות מימון סך-הכל	הכנסות ריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
1,211	176	1,035	1,199	132	1,067	עלייה במקביל של 1%
1,193	158	1,035	1,211	144	1,067	מזה: תיק בנקאי
(780)	(368)	(412)	(822)	(307)	(515)	ירידה במקביל של 1%
(761)	(349)	(412)	(835)	(320)	(515)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-ידי שינוי עקומי הריבית תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי פיקדונות, מעבר כספים מעו"ש לפיקדונות במקרה של עליית ריבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת ריבית ובהנחה של רצפות ריבית כך שעקומי הריבית השונים יורדים לאפס. במגזר מטבע-החוץ עקום הריבית יורד לאפס או לריבית השלילית הקיימת הנמוך מביניהם. בחלק מהתרחישים. ההפסד התיאורטי במקרה של ריבית שלילית (מתחת לרצפה) עלול להיות גבוה יותר. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM. ירידת רגישות הריבית לירידת ריבית נובעת מירידת הריבית של הבנקים המרכזיים כך שהריביות קרובות יותר לרצפת הריבית, בשילוב שינויים מסוימים בפוזיציה ובהנחות לגבי עקומים.

3.1. סיכון מניות ומרווחי אשראי - סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד). על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

לפירוט השקעות הבנק ראה [ביאור 5 בתמצית הדוחות הכספיים](#).
לפרטים אודות השפעת התפשטות נגיף הקורונה ראה [פרק ב.5. לעיל](#).

להרחבה על סיכונים השוק וההשקעה ואופן ניהולם ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

ז. סיכון נזילות

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים או עתידי ליציבות הבנק ולרווחיו, הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון המימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון של הבנק, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה.

ניהול סיכון הנזילות מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי חו"ל ובחברות הבנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. ניהול הנזילות השוטף הינו באחריות אגף ניהול נכסים והתחייבויות ומבוצע בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה לשמור על יכולתו של הבנק לעמוד בכל התחייבויותיו הנוכחיות, מבלי לפגוע בהתנהלות השוטפת וביכולת הקיימות של הבנק מבלי להיקלע להפסדים חריגים. דיווחים לצוותי הנהלה מתבצעים בתדירות חודשית, ולוועדות הדירקטוריון בתדירות רבעונית. הבנק מנהל מעקב שוטף אחר יחס המימון היציב, בוחן את השפעות התוכנית העסקית על פרופיל הנזילות ומוודא שיחד עם השינויים העסקיים הצפויים ימשיך לעמוד בכל המגבלות. המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבת ניהול סיכונים עוסקת בניטור שוטף של הנזילות באמצעות פרמטרים פנימיים וסביבתיים, דווח בלתי תלוי על רמת הסיכון לצוות הנהלה וועדת הדירקטוריון, ואיתגור הפרמטרים במודלים השונים לעניין הנזילות.

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים

לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2021		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
185,151		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
18,968	237,472	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,947	78,936	פיקדונות יציבים
13,993	124,256	פיקדונות פחות יציבים
1,028	34,280	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
105,754	161,500	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
595	2,378	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
104,449	158,412	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
710	710	חובות לא מובטחים
-	556	מימון סיטונאי מובטח
18,999	106,853	דרישות נזילות נוספות, מזה:
7,750	9,200	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
11,249	97,653	קווי אשראי ונזילות
3,089	3,089	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,781	54,897	מחויבויות מימון מותנות אחרות
148,591		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
758	759	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
10,175	19,999	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
4,695	9,395	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
15,628		סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
185,151		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
132,963		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
139%		יחס כיסוי נזילות (%)

- * ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
- ** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 62.
- *** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2020		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
114,646		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
15,737	206,589	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,436	68,715	פיקדונות יציבים
11,106	98,041	פיקדונות פחות יציבים
1,195	39,833	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
73,085	116,474	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
521	2,083	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
71,780	113,607	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
784	784	חובות לא מובטחים
-	4	מימון סיטונאי מובטח
25,057	100,986	דרישות נזילות נוספות, מזה:
15,033	15,676	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
10,024	85,310	קווי אשראי ונזילות
3,914	3,914	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,780	52,470	מחויבויות מימון מותנות אחרות
119,573		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
419	432	הלואאות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
13,825	23,498	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
14,355	20,052	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
28,599	43,982	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
114,646		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
90,974		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
126%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 66.

*** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2020		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
167,204		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
18,717	235,453	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,867	77,342	פיקדונות יציבים
13,776	122,317	פיקדונות פחות יציבים
1,074	35,794	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
95,268	148,272	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
619	2,475	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
94,196	145,344	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
453	453	חובות לא מובטחים
-	10	מימון סיטונאי מובטח
26,888	109,138	דרישות נזילות נוספות, מזה:
16,228	16,917	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
10,660	92,221	קווי אשראי ונזילות
2,294	2,294	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,728	52,780	מחויבויות מימון מותנות אחרות
144,895		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
239	241	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
12,154	21,456	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
12,814	17,417	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
25,207		סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
167,204		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
119,688		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
140%		יחס כיסוי נזילות (%)

- * ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.
- ** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 64.
- *** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

היחס הממוצע במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 (ממוצע תצפיות יומיות) עומד על 139% בממוצע ו-139% בתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. במהלך הרבעון לא חל שינוי מהותי ביחס לעומת הרבעון הקודם. היחס גבוה מרמתו ערב משבר התפשטות נגיף הקורונה, וזאת על רקע המדיניות המוניטרית המרחיבה והגידול בפיקדונות. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים.

עיקר הנכסים הנזילים של הבנק הינם אגרות-חוב ממשלתיות של ממשלת ישראל בשקלים ובמטבע-חוץ, אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית במטבע-חוץ והפקדות בבנקים מרכזיים (בבנק ישראל ובפרדל ריזרב). הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. חלק מהחברות הבנות מחזיקות נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מחברת האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. הבנק מנהל את יחס כסוי הנזילות, ובהתאם את הנכסים הנזילים, בהפרדה בין שקלים ומטבע-חוץ. לפירוט נכסים נזילים לפי רמות ראה טבלה להלן. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן בממוצע.

מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים בישראל, היוצרים סיכון נזילות נמוך ביחס למקורות אחרים. בנוסף, הבנק מתממן באמצעות הנפקות, פיקדונות מחברות עסקיות ופיננסיות ועוד. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות מלקוחות פרטיים ומלקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוססים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים. על פיקדונות מגופים עסקיים ופיננסיים שמועד פירעונם עד חודש חלים על-פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים, ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא. הבנק אינו מסתמך על מימון משוק ההון כמקור מימון עיקרי.

נגזרים יוצרים תזרים נכנס גבוה ותזרים יוצא גבוה ומביאים להסטת נכסים נזילים ותזרים יוצא נטו בין שקלים למטבע-חוץ, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה. בתחשיב הנכסים הנזילים הבנק אינו כולל ביטחונות שהוא נדרש להפקיד כנגד פעילות בנגזרים, ומביא בחשבון תנודתיות בהיקף הפקדה זו, כנדרש בהוראה.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי מבוסס NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221, נכון ליום 31 במרץ 2021 הבנק מחזיק בממוצע נכסים נזילים (בעיקר רזרבות בבנקים מרכזיים, ניירות-ערך סחירים של ריבוניות ובנקים מרכזיים, וכן מטבעות ושטרי כסף) לזמן משבר (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 189,782 מיליון ש"ח, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם - הבנק) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים.

לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2021	יתרה ליום 31 במרץ 2021	
182,767	187,633	נכסי רמה 1
2,074	1,915	נכסי רמה 2א
310	235	נכסי רמה 2ב
185,151	189,782	סך-הכל HQLA
ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 במרץ 2020	יתרה ליום 31 במרץ 2020	
113,201	124,351	נכסי רמה 1
1,180	1,397	נכסי רמה 2א
265	241	נכסי רמה 2ב
114,646	125,989	סך-הכל HQLA
ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	
164,004	173,530	נכסי רמה 1
2,666	2,618	נכסי רמה 2א
534	525	נכסי רמה 2ב
167,204	176,673	סך-הכל HQLA

ה. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, ניהול המשכיות עסקית, ביטחון, קצין צוות ראשי, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקורות תהליכים, המשכיות עסקית ופעילות בחירום ועוד. לאור התפשטות נגיף קורונה הבנק נקט בשורה של תהליכים ואמצעים לניטור ומזעור הסיכונים הרלוונטיים, תוך התאמת התנהלות הבנק באופן שוטף למצב התחלואה והנחיות הרשויות. נכון למועד הדוח, הפעילות התפעולית נמצאת בתהליך חזרה לשגרה, תוך שמירה על ההנחיות. למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

ט. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308. תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות החקיקה בישראל ליישום ה-FATCA וה-CRS והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות. במסגרת סיכון הציות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינית.

בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטינאים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר. כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או יעניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא יינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד.

לאור בקשת המדינה לדחות את מועד סיום מתן השירותים הקורספונדנטים עד ליישום של פתרון ארוך טווח למתן השירותים הקורספונדנטים, באמצעות הקמת חברה ממשלתית אשר תספק לבנקים פלסטיניים שירותים אלה - ניתן ביום 30 ביוני 2019 כתב שיפוי מעודכן. בהתאם לכתב השיפוי המעודכן, עודכן סכום השיפוי בו התחייבה המדינה כלפי הבנק כמפורט לעיל, לסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין כל הליך (ולא באופן מצטבר). מכתב מעודכן מטעם היועץ המשפטי לממשלה האריך את תקופת החסינות עד ליום 31 במאי 2021 ומכתב מטעם החשב הכללי מיום 18 באוגוסט 2020 האריך את תוקף כתב השיפוי עד ליום 31 במאי 2021.

[למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

.י. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות, פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Fines, Penalties) או צעדי אכיפה (Enforcement measures) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת ביועץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון.

[למידע נוסף בנושא סיכון משפטי ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 וביאור 25 בדוחות הכספיים לשנת 2020 וביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים.](#)

.יא. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד.

[למידע נוסף בנושא סיכון מוניטין ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

.יב. סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו סיכון לפגיעה ביכולת הבנק לעמוד בהתחייבויותיו ולממש ולמקסם את יעדיו העסקיים, כתוצאה מיישום דרישות רגולטוריות באופן לא מיטבי או כתוצאה מתהליכי חקיקה ו/או עדכוני הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה עשויים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע ולספק שירותים בנקאיים מסוימים ו/או לחייבה להיערכות ליישום מורכב ומתמשך, ולביצוע השקעות טכנולוגיות ואחרות עתירות משאבים, הכרוכות בעלות ניכרת.

[למידע נוסף בנושא סיכון רגולציה וחקיקה ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#) לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16 בתמצית הדוחות הכספיים.](#)

ג. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעותיות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים. לפרטים בדבר התמודדות הבנק עם משבר התפשטות נגיף הקורונה ראה [פרק ב.5. לעיל](#).
לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).
למידע נוסף בנושא סיכון כלכלי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 והדוחות הכספיים לשנת 2020](#).

ד. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמה מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. בנוסף, הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.
בנק הפועלים ממשיך לעקוב אחרי השפעות התפשטות נגיף הקורונה על הכלכלה העולמית והמשק המקומי וכן על התוכניות האסטרטגיות של הבנק. למידע נוסף בנושא סיכון אסטרטגי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

טו. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק, קשר לגורם למפגע סביבתי. בשנים האחרונות התרחבה ההגדרה של סיכון סביבתי וכיום נהוג לראותו גם כסיכון גלובלי, הנובע מפוטנציאל השפעות המזיקות של שינויים סביבתיים על אנשים, מערכות אקולוגיות ופעילויות כלכליות ופיננסיות. סיכונים סביבתיים כוללים שינויי אקלים, פגיעה במגוון הביולוגי וזיהומי אוויר, מים וזרקעות. בהקשר זה מקובל לחלק את הסיכונים הסביבתיים לשני גורמי סיכון עיקריים: סיכונים פיזיים, המתממשים כהשפעה ישירה משינויי אקלים, כגון: שריפות, שיטפונות, רעידות אדמה וכד' וסיכונים מעבר, הנובעים מקידום מהלכים ומביצוע התאמות בתחום איכות הסביבה, כגון: אנרגיה מתחדשת, הפחתת פחמן, טכנולוגיות וחומרים "ירוקים" וכד'. לסיכונים סביבתיים, לרבות סיכונים שינויי אקלים, עלולה להיות השפעה פיננסית ושאינה-פיננסית על תאגידים בנקאיים, בכללם הבנק. סיכונים אלו יכולים להיכלל גם במסגרת חשיפת הבנק לסיכונים אחרים כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות. בדצמבר 2020 שלח המפקח על הבנקים מכתב לתאגידים הבנקאיים בנושא ניהול סיכונים סביבתיים, בדגש על סיכון אקלים. זאת, כחלק מתהליך שנערך בפקוח על הבנקים לגיבוש ואפיון מסגרת לניהול סיכונים סביבה ואקלים, כהגדרתם לעיל, במערכת הבנקאות הישראלית, תוך שאיפה להתאמת הרגולציה והציפיות הבינלאומיות לסביבה המקומית. הבנק מתייחס לסיכונים סביבתיים כחלק מתהליכי ניהול הסיכונים השוטף שלו ובתוך כך נערך גם להרחבת ההתייחסות כמפורט במכתב, בהתאמה לרלוונטיות ולמהותיות בהקשר פעילותו העסקית של הבנק.
בהמשך למכתב זה שלח הפיקוח על הבנקים בפברואר 2021 מכתב נוסף לתאגידים הבנקאיים, בו התבקשו למלא שאלון הערכה עצמית ביחס להיבטים שונים של מסגרת ניהול סיכונים סביבה ואקלים. תוצאות השאלון יהוו בסיס לשיחות של הפיקוח על הבנקים עם הבנקים, שצפויות להתחיל במהלך מאי 2021. למידע נוסף בנושא סיכון סביבתי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

טז. סיכון מודל

סיכון המודל הינו סיכון להשלכות שליליות העשויות לבוא לידי ביטוי בהפסד כספי או השפעות לא פיננסיות (קבלת החלטות עסקיות ו/או אסטרטגיות שגויות, פגיעה במוניטין של הבנק ועוד), כתוצאה מהחלטות המתקבלות מתוצרי מודלים שגויים או שימוש לא הולם בתוצרי המודל. מקורות הסיכון הם ליקויים אפשריים באיכות נתוני קלט, מתודולוגיית פיתוח, יישום טכנולוגי ושימוש עסקי.
סיכון המודל בקבוצה מנוהל על-ידי יחידה ייעודית ובלתי תלויה, יחידת ניהול סיכון מודל. היחידה מהווה מעגל בקרה שני לסיכון זה, בשיתוף פעילות תיקוף בלתי תלויה ביחידות נוספות בבנק.
ניהול סיכון המודל כולל תיקוף בלתי תלוי, מעקב אחר פעולות להפחתת הסיכון המבוצעות ביחידות השונות, הגדרת תיאבון סיכון ואמידת הסיכון המצרפי. בהתאם להנחיית בנק ישראל משנת 2011, כל מודל בשימוש בבנק נדרש בתיקוף בלתי תלוי. החל מרבעון ראשון 2021 סיכון המודל מדווח במסגרת טבלת חומרת גורמי סיכון של הבנק.